

Jubilea a zprávy

Pokroky matematiky, fyziky a astronomie, Vol. 47 (2002), No. 3, 258--260

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/141138>

Terms of use:

© Jednota českých matematiků a fyziků, 2002

Institute of Mathematics of the Academy of Sciences of the Czech Republic provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This paper has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://project.dml.cz>

jubilea zprávy

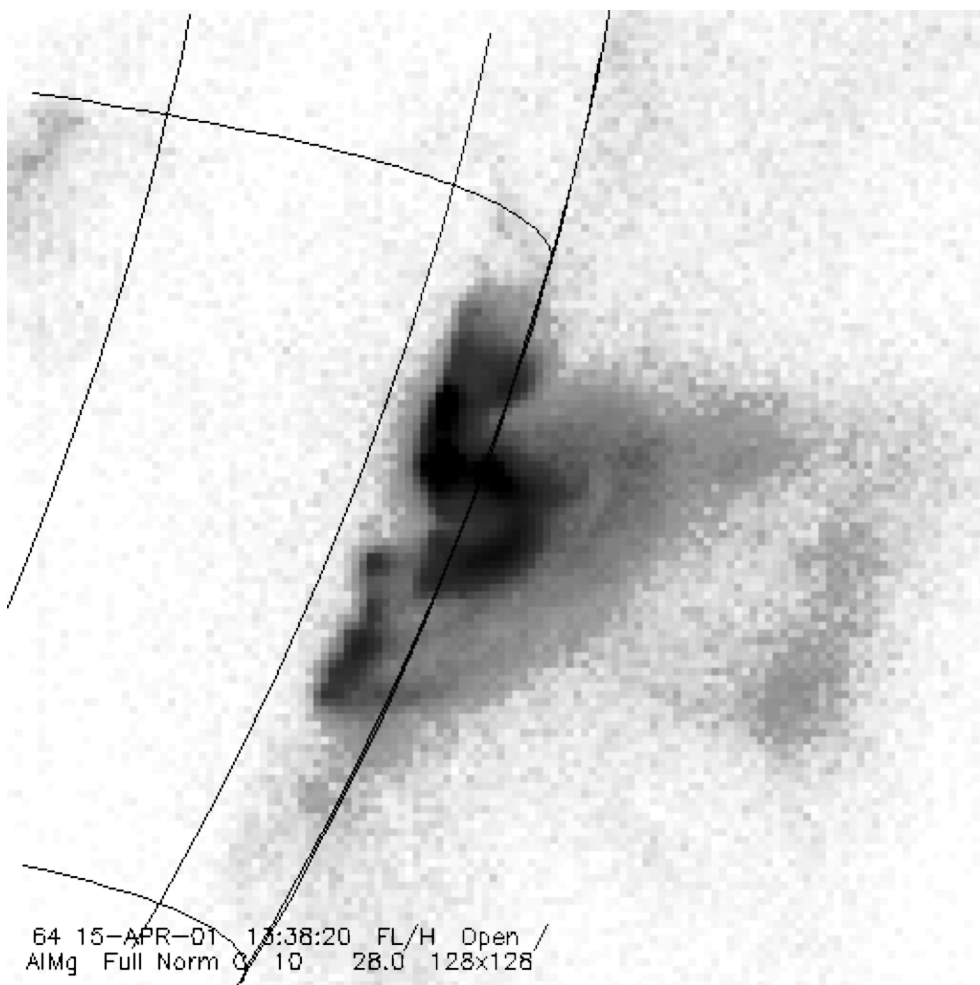

NUŠLOVA CENA ZA ROK 2002 DOCENTU ZDENĚKU ŠVESTKOVI

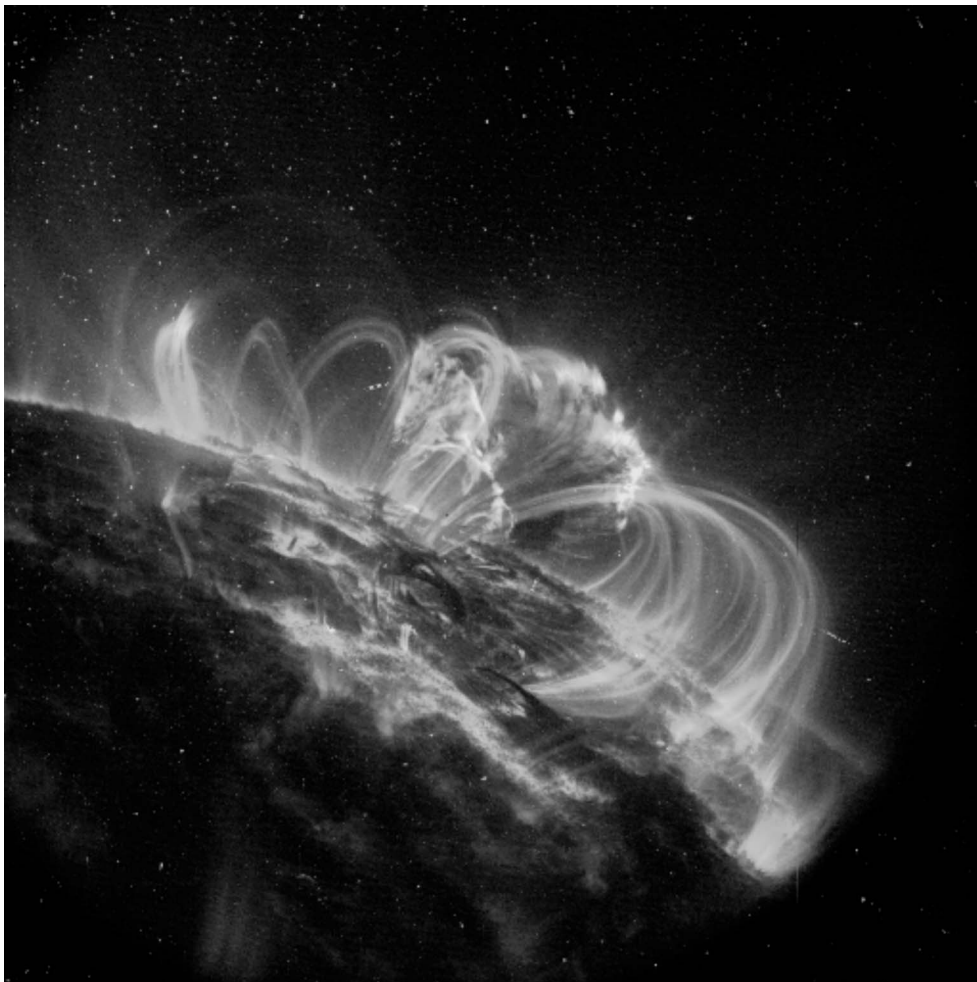
Nušlova cena České astronomické společnosti je nejvyšší ocenění badatelům, kteří se svým celoživotním dílem významně zasloužili o rozvoj astronomie. Je pojmenována

po dlouholetém předsedovi ČAS prof. Františku Nušlovi (1867–1951). Česká astronomická společnost obnovila její udělování po padesátileté přestávce v roce 1999. Prvními nositeli této významné ceny v novém období byli doc. L. Perek za rok 1999, prof. M. Plavec za rok 2000 a dr. L. Křivský za rok 2001. V letošním roce 2002 byl touto cenou oceněn sluneční fyzik doc. RNDr. Zdeněk Švestka, DrSc. Slavnostní předání této ceny proběhlo dne 5. září 2002 v budově Akademie věd ČR v Praze.

Zdeněk Švestka se narodil v roce 1925 v Praze. Ještě během vysokoškolských studií byl v roce 1948 přijat na Ondřejovskou

Obr. 1.

Obr. 2.

hvězdárnu do pracovního poměru, formálně jako pomocný zahradní dělník. Brzy však vynikl jako vůdčí osobnost v rozvoji zdejší sluneční fyziky. V roce 1949 získal na UK titul RNDr., v roce 1956 vědeckou hodnost CSc., v roce 1965 se na UK v Praze habilitoval a v roce 1966 získal vědeckou hodnost DrSc. Od roku 1956 byl vedoucím slunečního oddělení Astronomického ústavu ČSAV, které se pod jeho vedením stalo významným evropským pracovištěm sluneční fyziky. Navrhl unikátní vícekamerový sluneční spektrograf ondřejovské observatoře a tím ve své době povýšil spektroskopický výzkum slunečních erupcí, pěstovaný na ondřejovské hvězdárně, na světovou úroveň. V roce 1970 dostal na-

bídku ke dvouletému pobytu na pracovišti ESTEC v Holandsku, a když byl po roce vedením tehdejší ČSAV předčasně odvolán, rozhodl se v roce 1972 emigrovat. V následujícím období okamžitě získal zaměstnání na prestižních pracovištích sluneční fyziky v Holandsku, SRN a USA a podílel se na významných mezinárodních projektech slunečního kosmického výzkumu. Své originální příspěvky ve výzkumu slunečních erupcí zahrnul do své monografie o slunečních erupcích (Solar Flares, 1976, Reidel, Dordrecht), která byla po dlouhá léta základní prací v oboru. Z. Švestka je jedním z výkonných redaktorů prestižního mezinárodního vědeckého časopisu Solar Physics od jeho vzniku v roce

1966 až dosud. V současné době se intenzivně zabývá výzkumem rentgenového záření slunečních erupcí a sluneční korony. Jsme velice rádi, že navázal spolupráci s mladší generací slunečních fyziků Ondřejovské hvězdárny a tím opět pomohl zvýšit prestiž sluneční fyziky, pěstované v České republice. Dr. Zdeněk Švestka je autorem přes 200 původních vědeckých prací, které jsou velice často citovány ve světové odborné literatuře.

V rámci slavnostního předání Nušlovky ceny za rok 2002 dr. Zdeněk Švestka přednesl přednášku s názvem „Družice, počítače a naše nejbližší hvězda“. V této přednášce demonstroval obrovské změny ve studiu Slunce za dobu uplynulých 50 let. Porovnával observační možnosti v době, kdy ještě neobíhala kolem Země ani jedna družice, s dnešní situací, kdy sluneční fyzikové mají skrze experimenty na družicích SOHO, TRACE

okamžité informace o situaci ve sluneční atmosféře. Zmínil i obrovský rozdíl ve výpočetních možnostech slunečních fyziků, kteří před lety používali ruční kalkulačky a nyní mají přístup k výkonné výpočetní technice, a obrovské změny komunikační, které přes internet umožňují vypracovávat společné vědecké práce s kolegy z celého světa.

Závěrem snad zbývá jen ukázat příklady aktivních procesů ve sluneční atmosféře, které byly a jsou předmětem studia dr. Zdeňka Švestky. Obr. 1 ukazuje mohutnou sluneční erupci, pozorovanou přístrojem SXT/Yohkoh v rentgenové emisi dne 15. dubna 2001, v 13:38:20 UT, na okraji Slunce. Obr. 2 pak ukazuje eruptivní protuberanci pozorovanou družicí TRACE v čáře 171 Å dne 1. října 2001 v 10:49:59 UT.

Marian Karlický

JUBILEA

60 let

MARIE KREJČOVÁ (Jihlava)
1. 10. 2002

RNDr. JIŘÍ KOCH (Brno)
5. 10. 2002

Doc. PhDr. PETR JIRKŮ, CSc. (Praha)
10. 10. 2002

RNDr. BOHUMÍR MADEJEWSKI, CSc.
(Brno)
10. 10. 2002

PaedDr. ZDENĚK VODÁK (Brno)
12. 10. 2002

RNDr. JAN HANÁK (Brno)
16. 10. 2002

RNDr. DANA VORLÍČKOVÁ, CSc. (Praha)
26. 10. 2002

Doc. RNDr. EDUARD FUCHS, CSc. (Brno)
7. 11. 2002

Mgr. BOHUMILA PLZÁKOVÁ
(Ústí nad Labem)
14. 11. 2002

LIBOR DVOŘÁK (Pardubice)
15. 11. 2002

Doc. RNDr. EDUARD KRAJNÍK, CSc.
(Praha)
19. 11. 2002

RNDr. JANA VLÁŠKOVÁ (Praha)
19. 11. 2002